

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник частини радіаційного,
хімічного та біологічного захисту
полковник служби цивільного захисту
Сергій СУТКОВИЙ
«_____» _____ 2024 року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА
проведення практичного заняття
Спеціальна підготовка спеціалістів радіаційного, хімічного та біологічного захисту.
Частина радіаційного, хімічного та біологічного захисту

Тема: Розгортання поста радіаційного хімічного спостереження.

Відпрацьовано вправи: Організація роботи поста радіаційного і хімічного спостереження, порядок роботи поста радіаційного і хімічного спостереження, визначення основних завдань та їх відпрацювання

Навчальна мета: Вивчити засобів індивідуального захисту та їх класифікацію, визначити класифікацію радіоактивного, хімічного і бактеріологічного зараження, проведення радіаційного та хімічного спостереження

Час проведення: 4 год.

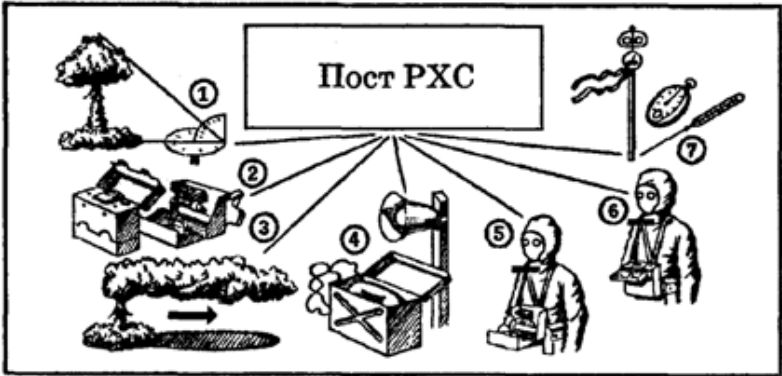
Місце проведення: Територія центру, розташування частини, навчальний полігон

Навчально-матеріальне забезпечення: План-конспект, практичні заняття.

Нормативно-правові акти та література: Наказів МНС України від 06.08.2002р. №186 «Про введення в дію Методики спостереження щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки», від 11.08.2010р. №649 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації роботи розрахунково-аналітичної групи та Методичних рекомендацій щодо організації роботи посту радіаційного та хімічного спостереження», Наказу Міністерства освіти і науки України від 03.09.2009р. №814 «Про Положення про Функціональну підсистему «Освіта і наука України» Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру».

Порядок проведення заняття

№ з/п	Питання, що відпрацьовуються	Стислий зміст	Методичні вказівки
1	Організаційні заходи	Шикування навчальної групи та перевірка зовнішнього вигляду. Оголошення теми і мети заняття. Інструктаж з правил безпеки праці	Час: 10 хв.
2	Перевірка знань	1. Основні завдання поста радіаційного і хімічного спостереження та функціональні обов'язки спеціалістів. 2. Порядок роботи поста радіаційного і хімічного спостереження	Час: 20 хв.
3	Відпрацювання практичної частини заняття	Стислий опис порядку відпрацювання	Час: 120 хв. Команди. Необхідні методичні пояснення
4	Підбиття підсумків	Надається оцінка рівню підготовленості особового складу. Зазначаються характерні помилки. Оголошуються оцінки. Надаються відповіді на запитання	Час: 30 хв.

Стислий опис порядку відпрацювання	Методичні вказівки
<p>Розгортання поста радіаційного хімічного спостереження.</p> <p>1.1. Методичні рекомендації щодо організації роботи поста радіаційного і хімічного спостереження (далі – Методичні рекомендації) визначають завдання та порядок роботи поста радіаційного і хімічного спостереження (далі – ПРХС).</p> <p>1.2. ПРХС – це позаштатне спеціалізоване формування, призначене для здійснення періодичного або постійного радіаційного та хімічного спостереження відповідно до встановлених завдань та регламенту.</p> <p>1.3. Пости радіаційного і хімічного спостереження створюються за рішеннями Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та за</p>	<hr/>

наказами керівників державних підприємств, установ і організацій у порядку, визначеному пунктом 17 Положення про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 р. № 1198. Усі ПРХС мають єдину нумерацію в межах територій Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.

1.4. Забезпечення ПРХС приладами радіаційної та хімічної розвідки, метеокомплексом, комплексом знаків огороження, засобами індивідуального захисту та засобами зв'язку здійснюється за рахунок підприємств, установ та організацій (далі – суб'єкти), на базі яких вони створені.

Для виконання окремих завдань ПРХС за рахунок суб'єкта, можуть оснащуватися автомобілями, у тому числі спеціально обладнаними.

II. Основні завдання поста радіаційного і хімічного спостереження та функціональні обов'язки спеціалістів

2.1. Основними завданнями ПРХС є:

своєчасне виявлення радіоактивного та хімічного забруднення території у межах зони відповідальності поста;

подання сигналів „радіаційна небезпека”, „хімічна тривога”;

інформування керівника об'єкта та розрахунково-аналітичної групи про радіоактивне та хімічне забруднення території у зоні відповідальності поста;

позначення межі зони радіоактивного та хімічного забруднення на місцевості;

контроль за зміною потужності дози іонізуючого випромінювання та концентрацією небезпечних хімічних речовин у межах зони відповідальності поста; відбір проб ґрунту, води, забруднених радіоактивними та небезпечними хімічними речовинами, та відправка їх у лабораторію; спостереження за метеорологічною обстановкою.

2.2. До складу ПРХС входять: начальник поста, 1-3 спостерігачі за радіаційною та хімічною обстановкою.

2.3. Для ведення радіаційного та хімічного спостереження рекомендується таке оснащення поста:

прилад радіаційної розвідки – 1 комплект (діапазон вимірювання: від фонових значень до 1 Зв/год (100 Р/год);

прилад хімічної розвідки – 1 комплект (для визначення небезпечних хімічних речовин); прилад хімічної розвідки – 1 комплект (для визначення бойових отруйних речовин); метеокомплект – 1 комплект (ПРХС оснащується метеокомплектом, якщо він відсутній у чергового об'єкта); засоби зв'язку та оповіщення (телефон, сирена, гонг); індивідуальні дозиметри – на кожного спеціаліста поста; засоби індивідуального захисту (фільтрувальний протигаз з протигазовими коробками для захисту від небезпечних хімічних речовин і бойових отруйних речовин, респіратор протипиловий, захисний костюм Л-1) – на кожного спеціаліста поста; засоби для позначення зон радіаційного та хімічного забруднення (комплекти знаків огороження, сигнальна стрічка тощо) – 1 комплект; комплект для відбору проб – 1.

2.4. Начальник поста радіаційного і хімічного спостереження підпорядковується керівнику об'єкта та зобов'язаний:

знати завдання, оснащення та можливості поста;

уточнити з керівником об'єкта межу зони відповідальності поста, періодичність радіаційного та хімічного спостереження, порядок оповіщення та зв'язку;

перевірити справність приладів радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю, засобів зв'язку та оповіщення; довести до спостерігачів межу зони відповідальності поста, завдання щодо здійснення радіаційного та хімічного спостереження та порядку оповіщення та зв'язку; організувати чергування спостерігачів на посту; при необхідності організувати інженерне обладнання поста; доповісти керівнику об'єкта про початок спостереження; при виявленні радіоактивного або хімічного забруднення доповісти керівнику об'єкта, поінформувати розрахунково-аналітичну групу та організувати подальше спостереження; організувати забезпечення джерелами живлення та індикаторними трубками до приладів; організувати проведення спеціальної обробки приладів

радіаційної і хімічної розвідки, засобів зв'язку та засобів індивідуального захисту, а також санітарної обробки особового складу поста.

2.5. Черговий спостерігач підпорядковується начальнику ПРХС та зобов'язаний:

перевірити справність та комплектність засобів індивідуального захисту, приладів радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю, засобів зв'язку та оповіщення;

перевести засоби індивідуального захисту у стан „напоготові”;

на початку чергування та у встановлені терміни визначати напрямок та швидкість вітру, температуру повітря;

у встановлені терміни за допомогою приладів радіаційної та хімічної розвідки здійснювати радіаційне та хімічне спостереження;

при виявленні радіоактивного забруднення перевести засоби захисту у „бойовий” стан, подати сигнал „радіаційна небезпека”, доповісти начальнику поста;

при виявленні хімічного забруднення подати сигнал „хімічна тривога”, перевести засоби захисту у „бойовий” стан, доповісти начальнику поста;

після виявлення радіоактивного або хімічного забруднення, а також при різких змінах метеорологічних умов здійснити позачергові метеорологічні спостереження;

за вказівкою начальника поста взяти проби ґрунту, води, забруднених радіоактивними або небезпечними хімічними речовинами, для відправки на дослідження у радіометричну (хімічну) лабораторію;

вести записи у журналі радіаційного і хімічного спостереження.

III. Порядок роботи поста радіаційного і хімічного спостереження

3.1. У повсякденному режимі функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту (далі – ЄДСЦЗ) із спеціалістами ПРХС проводяться заняття з виконання завдань в умовах надзвичайної ситуації. Безпосередньо за підготовку ПРХС до дій за призначенням відповідає керівник об'єкта, на базі якого створено пост.

3.2. При переведенні ЄДСЦЗ у режими: підвищеної готовності, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану за рішенням керівника об'єкта особовий склад ПРХС прибуває на місце розгортання поста, перевіряє справність та комплектність приладів радіаційної і хімічної розвідки, у встановлені терміни здійснює метеорологічне, радіаційне та хімічне спостереження.

3.3. При перевищенні потужності експозиційної (еквівалентної) дози вище 0,05 мР/год (0,5 мкЗв/год) у межах зони відповідальності черговий спостерігач поста подає сигнал „радіаційна небезпека” та доповідає начальнику поста.

3.4. При виявленні хімічного забруднення повітря, ґрунту, води у межах зони відповідальності черговий спостерігач поста подає сигнал „хімічна тривога” та доповідає начальнику поста.

3.5. За вказівкою начальника поста черговий спостерігач здійснює відбір проб ґрунту, води, забруднених радіоактивними або небезпечними хімічними речовинами для відправки на дослідження у радіометричну (хімічну) лабораторію.

3.6. Начальник поста негайно доповідає керівнику об'єкта про радіаційне і хімічне забруднення території об'єкта. За вказівкою керівника об'єкта інформує оперативного чергового територіального органу МНС і начальника розрахунково-аналітичної групи та протягом 2 годин надсилає до оперативного чергового повідомлення за формою № 1/МНС (згідно з наказом МНС від 06.08.2002 № 186 „Про введення в дію Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки”, зареєстрованим у Мін'юсті 29.08.2002 за № 708/6996).

3.7. Отримані дані про стан радіаційної і хімічної обстановки черговий спостерігач поста заносить у журнал радіаційного і хімічного спостереження.

3.8. У подальшому черговий спостерігач у встановлені терміни здійснює контроль за зміною радіаційної і хімічної обстановки.

ЗАВДАННЯ І ПОРЯДОК РОБОТИ ПОСТУ РАДІАЦІЙНОГО ТА ХІМІЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПРХС створюється Наказом ректора університету відповідно до отриманого від територіального органу управління завдання, у порядку, визначеному Постановою КМУ від 09.01.2014р. №11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

ПРХС згідно з єдиною нумерацією у межах області отримує індивідуальний порядковий номер у мережі радіаційного та хімічного спостереження.

У своїй діяльності ПРХС керується законодавчими та нормативноправовими актами у сфері цивільного захисту, цим Положенням. При виконанні завдань за призначенням ПРХС використовує Методичні рекомендації щодо організації роботи посту радіаційного та хімічного спостереження, затверджені Наказом МНС України від 11.08.2010р. №649, Методику спостереження щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки, затверджену Наказом МНС України від 06.08.2002р. №186. 4 3 Забезпечення ПРХС приладами радіаційної та хімічної розвідки, метеорологічним комплектом, комплектом для відбору проб, комплектом знаків огороження, засобами індивідуального захисту, засобами оповіщення і зв'язку, іншим табельними засобами ЦЗ здійснюється за рахунок університету. Для здійснення радіаційного та хімічного спостереження у зоні відповідальності ПРХС оснащується автомобілем.

До основних завдань ПРХС належить: – своєчасне виявлення радіоактивного та хімічного забруднення території у зоні відповідальності посту; – надання інформації до органів управління з питань цивільного захисту та розрахунково-аналітичної групи (РАГ) про результати

радіаційного та хімічного спостереження у відповідності з встановленим регламентом; – огороження і позначення зон радіаційного та хімічного забруднення на місцевості, подання у встановлений спосіб сигналів «радіаційна небезпека» і «хімічна тривога»; – контроль радіаційної та хімічної обстановки з періодичним вимірюванням потужності дози радіоактивного випромінювання і концентрації небезпечних хімічних речовин (бойових токсичних хімічних речовин); – спостереження за метеорологічною обстановкою, відбір проб ґрунту, води на забрудненій місцевості з відправленням їх у відповідну лабораторію за узгодженням з диспетчерською службою.

До особового складу ПРХС входять: – начальник ПРХС; – розвідник-дозиметрист; – хімік-розвідник.

Для здійснення радіаційного та хімічного спостереження ПРХС оснащується табельними засобами, робочими і звітними документами, зокрема: – прилад радіаційної розвідки; – прилад хімічної розвідки; – метеорологічний комплект; – комплект для відбору проб; – засоби для огороження і позначення зон радіаційного та хімічного забруднення (комплекти знаків огороження, сигнальна стрічка тощо); – засоби індивідуального захисту органів дихання та шкіри; 5 – засоби зв'язку та оповіщення; – засоби для надання першої медичної допомоги; – індивідуальні дозиметри; – карта-схема зони відповідальності; – журнал радіаційного та хімічного спостереження (згідно з Наказом МНС від 06.08.2002р. №186); – бланки повідомлень про факт забруднення довкілля небезпечними та радіоактивними речовинами від ПРХС і ДС (форма №1/МНС згідно з Наказом МНС від 06.08.2002р. №186).

Забезпечення ПРХС оперативною документацією, табельними засобами ЦЗ здійснюється завчасно, у режимі повсякденної діяльності об'єктової ланки. Навчання та тренування особового складу ПРХС проводиться згідно з Планом основних заходів підготовки Цивільного захисту університету. Особовий склад ПРХС у встановлений термін проходить функціональне навчання. Координація підготовки ПРХС до виконання завдань за призначенням покладається на начальника служби радіаційного та хімічного захисту (РХЗ) університету. Про здійснення заходів, пов'язаних з підготовкою посту і організацією радіаційного та хімічного спостереження, начальник служби РХЗ доповідає на засіданнях постійної комісії з питань надзвичайних ситуацій університету.

З питань підготовки ПРХС до виконання завдань за призначенням органи управління об'єктової ланки розробляють документи: – положення про організацію радіаційного та хімічного спостереження; – наказ про створення ПРХС; – карта-схема зони відповідальності ПРХС; – план приведення ПРХС у готовність до виконання завдань за призначенням; – штатно-посадову книгу і табель оснащення ПРХС засобами ЦЗ; – схеми організаційно-штатної структури, оповіщення, зв'язку та інформаційної взаємодії ПРХС; – функціональні обов'язки (посадові інструкції) особового складу ПРХС; – інші документи з питань підготовки ПРХС до виконання завдань за призначенням.

За підготовку ПРХС до дій за призначенням відповідає начальник 6 Цивільного захисту – ректор університету. В режимі підвищеної готовності, з отриманням відповідного сигналу від оперативного чергового диспетчерської служби, ректор університету приймає рішення

<p>на розгортання ПРХС.</p> <p>Відповідно до плану приведення у готовність особовий склад ПРХС прибуває до місця розгортання, отримує табельні засоби ЦЗ, перевіряє їх справність і комплектність, уточнює завдання і регламент радіаційного та хімічного спостереження. Про готовність до виконання завдань начальник ПРХС доповідає ректору університету.</p> <p>Штаб Цивільного захисту університету спільно з територіальними органами управління здійснює інструктаж особового складу ПРХС з уточненням схеми зв'язку і інформаційної взаємодії, зони відповідальності, місць і періодичності здійснення вимірювань, маршрутів руху, термінів надання донесень та інших завдань.</p> <p>Результати спостереження фіксуються у журналі радіаційного та хімічного спостереження за підписом начальника ПРХС. Про радіаційне і хімічне забруднення у зоні відповідальності начальник ПРХС негайно доповідає у штаб Цивільного захисту університету, інформує диспетчерську службу ДСНС і РАГ, протягом 2 годин надсилає до оперативного чергового територіального органу ДСНС України повідомлення за формою №1/МНС.</p> <p>При виявленні хімічного забруднення повітря, ґрунту, води у межах зони відповідальності ПРХС у встановлений спосіб подає сигнал «хімічна тривога».</p> <p>Періодичне вимірювання потужності дози радіоактивного випромінювання і концентрації небезпечних хімічних речовин (бойових токсичних хімічних речовин) здійснюється ПРХС у реперних точках, що призначаються у межах зони відповідальності поста у кількості 3–5 точок біля місць значного скупчення людей.</p>	
--	--

Методичну розробку підготував:
 Начальник частини радіаційного,
 хімічного та біологічного захисту
 (керівника навчальної групи № 6)
 полковник служби цивільного захисту

Сергій СУТКОВИЙ

Методичну розробку підготував:
 Заступник начальника частини радіаційного,
 хімічного та біологічного захисту
 (керівник навчальної групи № 7)
 старший лейтенант служби цивільного захисту

Олексій ЙОСИПЕНКО

«_____» _____ 2024 року